



Šifra kandidata:

Državni izpitni center



JESENSKI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 1 ====

Torek, 6. september 2005 / 60 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, radirko, ravnilo in žepni računalnik. Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

V tej izpitni poli je 30 vprašanj izbirnega tipa. Pravilen odgovor obkrožite in ga označite na listu za odgovore po navodilih na tem listu.

Poskušajte rešiti vse naloge. Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

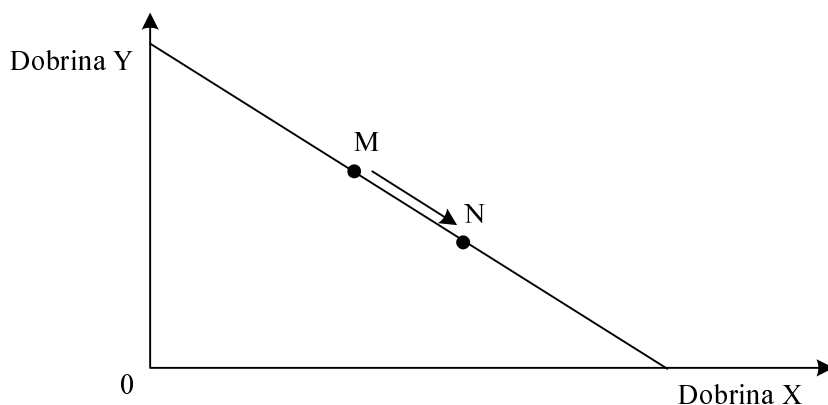
Ta pola ima 16 strani, od tega 3 prazne.

Navodilo: Pri vsakem od naslednjih tridesetih vprašanj je navedenih pet trditev, med katerimi je pravilna oziroma najbolj pravilna samo ena. Z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom obkrožite črko pred trditvijo, ki je glede na vprašanje po Vašem mnenju pravilna. Če boste obkrožili napačno, več kot eno ali če ne obkrožite nobene, se šteje, da ste na vprašanje odgovorili napačno. Za vsako pravilno rešitev dobite 3 točke. Izbrano trditev označite enako tudi na priloženem (rdečem) listu za odgovore. Upoštevajte navodila za izpolnjevanje priloženega lista.

1. Ekonomski problem sodobnega sveta je:

- A preveliko število prebivalcev na Zemlji, zlasti v manj razvitih državah,
- B premajhno število dobro izobraženih in usposobljenih delavcev,
- C dejstvo, da proizvajamo prevelike količine nekaterih in premajhne količine drugih dobrin,
- D dejstvo, da obseg produkcijskih faktorjev ne omogoča proizvodnje, s katero bi zadovoljili vse potrebe,
- E tiskanje prevelike količine denarja v centralnih bankah, to pa povzroča inflacijo.

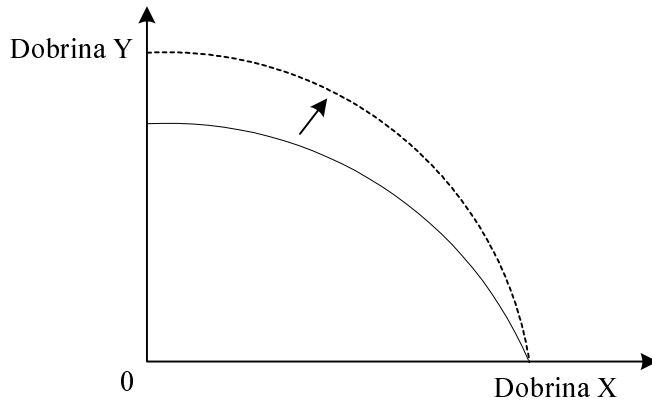
2. Racionalni potrošnik je v začetni situaciji izbral kombinacijo dobrine X in Y, ki jo predstavlja točka M na premici cene na sliki:



V naslednjem obdobju je optimalna izbira dobrin X in Y za tega potrošnika v točki N na isti premici cene. Ta sprememba je posledica:

- A zmanjšanja dohodka potrošnika,
- B znižanja cene dobrine Y,
- C zvišanja cene dobrine X,
- D hkratnega zmanjšanja dohodka potrošnika in zvišanja cene dobrine X,
- E spremenjenih potreb potrošnika.

3. Transformacijska krivulja gospodarstva Nilandije se je premaknila iz začetne situacije (polna črta) v novo situacijo (črtkana črta).

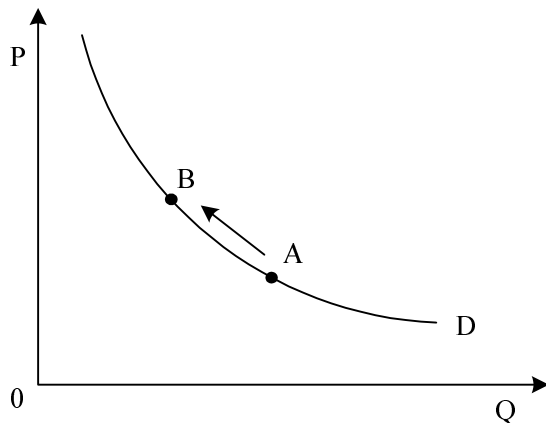


Premik transformacijske krivulje je posledica:

- A znižanja cene dobrine Y,
 - B zvišanja učinkovitosti vseh proizvodnih dejavnikov v družbi,
 - C povečanja učinkovitosti proizvodnih dejavnikov v proizvodnji dobrine Y,
 - D odločitve družbe, da bo proizvajala več dobrine Y,
 - E odločitve družbe, da bo povečala izvoz dobrine X.
4. Vlada države Kamelije vas imenuje za svetovalca za ekonomska vprašanja. V državi proizvajajo smuči in teniške loparje. Vlada želi spodbuditi zimski turizem tudi z večjo proizvodnjo smuči. Vaš smiselni nasvet vladi bo ob upoštevanju danih omejitev možnosti proizvodnje:
- A naj hkrati poveča proizvodnjo teniških loparjev, da bo razvila tudi letni turizem,
 - B naj načrtuje ustrezno zmanjšanje proizvodnje teniških loparjev,
 - C naj zviša ceno smuči,
 - D naj poveča dohodke prebivalcev,
 - E naj spodbudi prebivalce k varčevanju, da si bodo lahko s prihranki kupili smuči.

- 5. Katera izjava najbolje opiše bistveno vlogo profitnega motiva v tržnem gospodarstvu?**
- A Uveljavljanje profitnega motiva omogoča proizvajalcem zvišanje cene njihovih izdelkov.
 - B Profitni motiv vpliva na kupce tako, da želijo kupiti izdelke po čim nižji ceni.
 - C Uveljavljanje profitnega motiva je bistvena ovira za odločitev posameznikov, da začnejo lastno podjetniško dejavnost.
 - D Profitni motiv spodbuja proizvajalce, da proizvajajo tiste izdelke, ki jih kupci najbolj potrebujejo.
 - E Profitni motiv destimulira posameznike, da bi tvegali, saj lahko ob napačni odločitvi ostanejo brez profita.
- 6. Potrošnik lahko kupuje proizvode X ali Y. Ekonomisti so izračunali, da je alternativni strošek ene enote dobrine X za tega potrošnika enak trem enotam dobrine Y. To pomeni, da:**
- A se mora potrošnik za nakup dodatne enote dobrine X odreči trem enotam dobrine Y,
 - B je zanj smiselno, če kupi trikrat večjo količino dobrine Y,
 - C se mu nikakor ne splača kupovati dobrine Y,
 - D je optimalna izbira nakupa dobrin za potrošnika kombinacija treh enot dobrine X in ene enote dobrine Y,
 - E je cena enote dobrine Y trikrat višja od cene enote dobrine X.

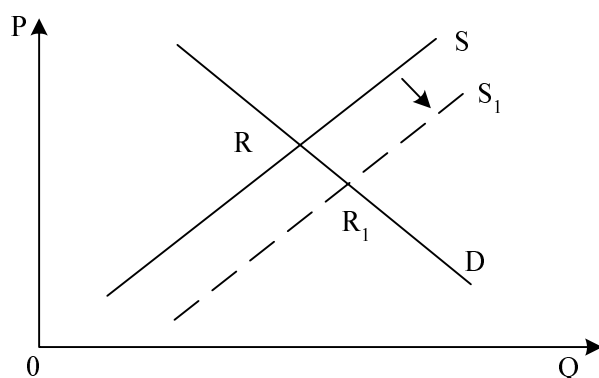
7. Slika prikazuje spremembo obsega povpraševanja po osebnih avtomobilih:



Katera trditev najboljše opisuje premik iz točke A v točko B na krivulji povpraševanja (D)?

- A Obseg povpraševanja po avtomobilih se je zmanjšal, ker se je zvišala cena avtomobilov.
 - B Zaradi slabega gospodarskega položaja so se znižale realne plače zaposlenih, to pa je povzročilo, da se je povpraševanje po avtomobilih zmanjšalo.
 - C Povpraševanje po avtomobilih se je zmanjšalo zaradi izredno ugodnih cen vozovnic primestnih in mestnih avtobusov.
 - D Zaradi podražitve bencina se je povpraševanje po avtomobilih zmanjšalo.
 - E Nevladna organizacija za varovanje okolja je s pozivi potrošnikom, naj se v službo in v prostem času namesto z avtomobilom vozijo s kolesi, dosegla, da se je povpraševanje po avtomobilih zmanjšalo.
8. Na ravnanje potrošnikov, ki se na trgu pokaže v njihovem povpraševanju po dobrinah, vpliva več dejavnikov. Med subjektivne dejavnike povpraševanja po počitnicah na slovenski obali uvrščamo:
- A denarni dohodek potrošnikov,
 - B število potrošnikov, ki povprašujejo po počitnicah,
 - C želje potrošnikov, da preživijo počitnice v slovenskih krajih,
 - D cene železniških in avtobusnih prevozov, saj veliko potrošnikov ob odhodu na počitnice pusti avtomobil doma,
 - E cene počitnic v sosednji Hrvaški.

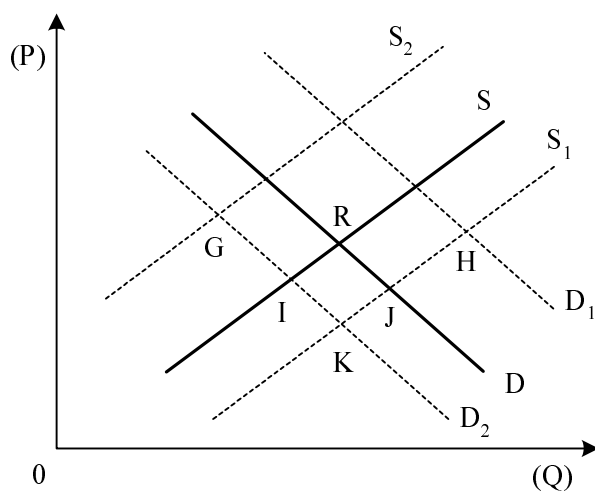
9. Slika prikazuje trg osebnih avtomobilov v Sloveniji:



Premik krivulje iz S v S_1 je lahko posledica:

- A zvišanja cen bencina,
- B odprave carin na uvoz avtomobilov zaradi vstopa Slovenije v Evropsko unijo,
- C zvišanja davčnih stopenj pri davku na dobiček podjetij,
- D uspešnih pogajanj sindikata zaposlenih v avtomobilski industriji, ki je uspel zvišati plače zaposlenih za 5 %,
- E zvišanja realnih plač v gospodarstvu.

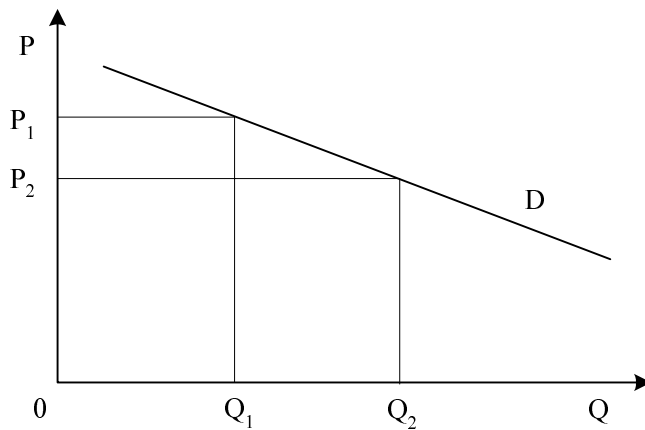
10. Slika prikazuje trg gorskih koles. Premici D in S prikazujeta povpraševanje in ponudbo na tem trgu, točka R pa tržno ravnotežje:



Če se z inovacijami v proizvodnji znižajo proizvodni stroški gorskih koles, hkrati pa se znižajo realni dohodki prebivalcev, se bo vzpostavilo novo ravnovesje v točki:

- A G,
- B H,
- C I,
- D J,
- E K.

11. Slika prikazuje povpraševanje po digitalnih fotoaparatih:



Proizvajalci lahko iz slike ugotovijo, da je povpraševanje po digitalnih fotoaparatih:

- A popolnoma neelastično,
 - B neelastično,
 - C usklajeno elastično,
 - D elastično,
 - E popolnoma elastično.
12. O monopolistični konkurenci govorimo, z vidika števila ponudnikov in povpraševalcev, kadar:
- A je na trgu en proizvajalec proizvoda, ki nima pravega substituta,
 - B imamo na trgu večje število sorazmerno majhnih kupcev in prodajalcev, tako da nihče nima več kakor 5 % trga,
 - C imamo na trgu sorazmerno majhno število precej močnih ponudnikov,
 - D je na trgu veliko, skoraj neomejeno število kupcev in prodajalcev,
 - E je na trgu malo ponudnikov in veliko kupcev.
13. V nekem gospodarstvu so se denarne mezde povečale za 20 %, hkrati so se cene življenjskih potrebščin zvišale za 15 %. Realne mezde v tem gospodarstvu so:
- A se zvišale za 33,33 %,
 - B se znižale za 25,00 %,
 - C ostale nespremenjene,
 - D se zvišale za 4,34 %,
 - E se znižale za 4,16 %.

14. Dodatni dobiček, ki je rezultat velikega povpraševanja po nekem proizvodu, imenujemo:

- A podjetniški dobiček,
- B monopolni ekstradobiček,
- C konjunktorni ekstradobiček,
- D normalni dobiček,
- E inovacijski ekstradobiček.

15. Janez Gosak, ki je vzel v najem 2 ha rodovitne zemlje in si pri banki sposodil potrebni kapital za pridelovanje ekološko neoporečne pšenice, pričakuje, da bo zaslužil:

- A diferencialno rento,
- B diferencialno in absolutno rento,
- C podjetniški dobiček,
- D absolutno rento,
- E obresti.

16. Nekateri davki so določeni linearno; to pomeni, da:

- A vsi davkoplačevalci plačajo isto stopnjo davka,
- B oseba z višjim dohodkom plača davek po višji stopnji,
- C država pobira davke neposredno od prebivalstva,
- D država posredno pobira davke od dobrin in storitev,
- E za razkošne dobrine plačujemo višje davke.

17. Denar kot splošno merilo vrednosti omogoča:

- A prodajo in nakup dobrin,
- B denarno ovrednotenje novega blaga na trgu,
- C varčevanje in posojanje,
- D plačevanje obveznosti brez materialne protivrednosti,
- E plačevanje po vsem svetu.

18. V menjalni enačbi: $M \cdot V = P \cdot Q$ označuje V:

- A potrebno količino denarja v obtoku,
- B cene vseh dobrin na trgu,
- C količino vseh dobrin na trgu,
- D obtočno hitrost denarja,
- E variabilni kapital.

19. V 20. stoletju – pa tudi v prvih letih 21. stoletja - velja za vlogo države, da se je občutno razširila zlasti na področju:

- A večje porabe za vojsko, zaradi sodobne vojaške tehnologije in reševanja sporov z vojaškimi spopadi;
- B investiranja v reprezentančna državna poslopja, ki kažejo na moč vladarjev v teh državah;
- C vlaganja v tajno policijo, s katero skuša nadzirati delavce, da ni socialnih izbruhov;
- D zagotavljanja gospodarske infrastrukture in socialnih transferjev prebivalstvu;
- E povečane porabe sredstev za obrambo pred terorizmom, to pa tudi je temeljna funkcija sodobne države.

20. Liberalni koncept vloge države poudarja, da mora:

- A biti državna oblast v kar največji meri ločena od gospodarstva, država sme le minimalno neposredno posegati v delovanje trga;
- B država pomagati posameznikom, da najdejo najboljše ekonomske odločitve z obsežno državno podporo;
- C država delovati na zelo širokem področju podpore zasebni pobudi, vendar mora dopustiti tudi delovanje monopolov, ki nastanejo kot posledica tržnega dogajanja;
- D država zagotoviti vsem prebivalcem čim večjo blaginjo, ne glede na to, s kakšnimi sredstvi;
- E država z vrsto pravil in norm, z informacijami in znanjem, pa tudi z obsežno ekonomsko pomočjo zagotoviti blaginjo vsem, vendar mora biti pri tem politično nevtralna.

21. Krizo države blaginje je povzročilo:

- A premajhno znanje državnih uradnikov o tem, kako učinkovito posredovati socialno pomoč prebivalstvu;
- B premajhno vlaganje v davčni sistem in davčne organe, da bi lahko učinkovito pobrali raznovrstne davke;
- C preveliko povečanje izdatkov za državne službe zaradi preprečevanja mednarodnega terorizma po 11. septembru 2001;
- D veliko povečanje mednarodne trgovine in s tem izvoza blaga in storitev, kapitala in znanja v druge države;
- E pretirano večanje ekonomskih in socialnih funkcij in programov države, ki jih pritoki sredstev niso mogli več pokrivati.

22. Za mednarodna gibanja delovne sile (migracije) v zadnjih desetletjih je najbolj značilno, da:

- A so ta gibanja nasprotna logiki sodobnega procesa globalizacije, ki ima za cilj le pospešeno mednarodno trgovanje in pretok blaga in storitev;
- B izvirajo iz političnih napetosti, ki so značilne za nekatere države v razvoju;
- C potekajo pretežno iz razvitih držav proti manj razvitim, kjer je okolje še v veliki meri naravno in ni onesnaženo z industrijskimi odplakami;
- D je to posledica ekonomskih razlik med državami, ko posamezniki množično iščejo zaposlitev, višje zasluge in blaginjo v bolj razvitih državah;
- E je najbolj koristna za nerazvite države, saj emigranti pošiljajo domov velike zneske denarja, ki so ga zaslužili v bolj razvitih državah.

23. Velika ameriška in zahodnoevropska avtomobilska podjetja, ki prenašajo proizvodnjo iz svojih držav v veliki meri v Kitajsko in Indijo, to počno predvsem zaradi:

- A velikih možnosti zgraditve tovarn na Kitajskem in v Indiji, saj je tam industrija manj razvita, na voljo je še veliko prostih zemljišč za industrijske lokacije;
- B odličnega znanja oblikovalcev v teh dveh državah, s tem pa nastajajo bolj sodobne in elegantne oblike avtomobilov;
- C poceni delovne sile in možnosti odpiranja velikih trgov v prihodnje;
- D možnosti, da izkoristijo manj zahtevno zakonodajo o varstvu okolja, saj nastaja pri proizvodnji avtomobilov velika količina nevarnih kemičnih odpadkov;
- E težnje, da bi zaposlila velike množice potencialnih delavcev in jim tako omogočila boljši življenjski standard.

24. Kaj je pomembna negativna posledica nastopa transnacionalnih korporacij v manj razvitih državah?

- A Z novimi tehnologijami se razvijajo novo znanje in zmožnosti, vendar pa to za večino domačih podjetij ni potrebno.
- B Razvija se dualna gospodarska struktura, v kateri sodobni sektor s podružnicami tujih podjetij le malo vpliva na širši družbeni razvoj.
- C Zaradi prihoda podjetij s tehnologijami, ki povzročajo onesnaženje okolja, se velika sredstva vlagajo v raznovrstne zmogljivosti za preprečevanje onesnaževanja.
- D Transnacionalne korporacije pripeljejo s seboj večino delovne sile, to pa ustvarja politična, verska in ekonomska trenja v manj razvitih državah.
- E Transnacionalne korporacije v veliki meri proizvajajo izdelke za izvoz v druge države, od tega pa prebivalci države, v kateri so podružnice teh korporacij, nimajo nikakršnih koristi.

25. Podjetje Alfa se je odločilo za internacionalizacijo svojega poslovanja in za vstop v državo Nilandijo. Oblika vstopa, ki je najbolj značilna za transnacionalno korporacijo, je:

- A prodaja izdelkov trgovskemu podjetju iz Nilandije, ki potem te izdelke uvažata v Nilandijo in jih prodaja;
- B ustanovitev lastnega trgovskega zastopništva v Nilandiji, preko katerega prodaja domačim trgovskim podjetjem;
- C prodaja licence za izdelavo tovrstnih izdelkov podjetju iz Nilandije;
- D vlaganje prostega kapitala podjetja Alfa v manjše deleže v trgovskih in proizvodnih podjetjih v Nilandiji;
- E ustanovitev in razvoj lastnih proizvodnih obratov v Nilandiji, ki so vključeni v celotno mrežo proizvodnje surovin, predelave in montaže v končne izdelke Alfe po vsem svetu.

26. Bruto domači proizvod (BDP) je:

- A navadno največji, kadar ga računamo po metodi izdatkov;
- B seštevek tržnih vrednosti vseh končnih proizvodov in storitev, ki so bili proizvedeni s proizvodnimi dejavniki v lasti državljanov neke države;
- C tržna vrednost vseh končnih proizvodov in storitev, ki jih neka država proizvede v določenem obdobju, navadno v enem letu;
- D tržna vrednost vseh izdatkov za dobrine in storitve gospodinjstev, države in podjetij v določenem letu;
- E vsota dodanih vrednosti vseh podjetij (oziroma panog) v gospodarstvu, zmanjšana za vmesno proizvodnjo.

27. Alokacijska funkcija fiskalne politike je v tem, da država:

- A prerazdeli dohodke tako, da s progresivno obdavčitvijo in socialnimi transferji zmanjša razlike med prebivalci;
- B pospešuje gospodarsko rast in skrbi za stabilnost cen in polno zaposlenost prebivalstva;
- C z izvoznimi spodbudami pospešuje izvoz in ga usmerja v izbrane države;
- D z uporabo sistema ukrepov vpliva na javnofinančne prihodke in odhodke,
- E financira javne dobrine in storitve, ki jih ni mogoče zagotoviti tržno.

28. Aktivno prebivalstvo so vse osebe, ki:

- A so starejše od 15 let in aktivno sodelujejo v javnem življenju;
- B so starejše od 15 let in opravljajo poklic ter za svoje delo prejemajo dohodke;
- C so ekonomsko samostojne in prejemajo dohodke;
- D aktivno iščejo zaposlitev in bi jo bile tudi pripravljene sprejeti;
- E so zaposlene za nedoločen čas in dobivajo plače.

29. Primarni denar:

- A je gotovina v obtoku,
- B je denar, ki ga izdajajo samo poslovne banke,
- C je denar, ki ga izdaja samo centralna banka,
- D so krediti, ki jih poslovne banke dajejo svojim komitentom,
- E so obvezne rezerve poslovnih bank.

30. Slovenija je imela do vstopa v prvo fazo prevzema evra režim:

- A trdnega (fiksne) deviznega tečaja,
- B prosto drsečega deviznega tečaja,
- C uravnava drsečega deviznega tečaja,
- D apreciranega deviznega tečaja,
- E depreciranega deviznega tečaja.

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN